

**БИЈЕЛА КЊИГА ОДБРАНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Јуни 2005. године

САДРЖАЈ

ПОРУКА ПРЕДСЈЕДНИШТВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I РЕФОРМА ОДБРАМБЕНОГ СИСТЕМА – ОД ИНДИВИДУАЛНЕ КА КОЛЕКТИВНОЈ БЕЗБЈЕДНОСТИ

- Стање прије реформе у области одбране
- Досадашњи резултати у области одбране

II БЕЗБЈЕДНОСНО ОКРУЖЕЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- Изазови у области безбједности
 - Глобални изазови
 - Регионални изазови
 - Унутрашњи изазови
- Приоритети у области безбједности
 - Општа безбједност
 - Економска безбједност
 - Војна безбједност

III ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- Стратешки принципи Одбрамбене политике Босне и Херцеговине
- Интеграција БиХ у евроатлантске структуре колективне безбједности
 - Партнерство за мир (ПфП)
 - ПфП/НАТО стандардизација и интероперабилност
- Билатерални и мултилатерални програми за сарадњу у области одбране
- Допринос БиХ за регионалну сарадњу у југоисточној Европи
- Посебни аранжмани

IV СИСТЕМ ОДБРАНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- Демократска контрола Оружаних снага Босне и Херцеговине
 - Цивилна команда
 - Парламентарни надзор
- Транспарентност у планирању буџета за одбрану и његовој расподјели

- Планирање одбране
- Планирање буџета за одбрану и заједнички систем управљања одбрамбеним потенцијалима
- **Оружане снаге Босне и Херцеговине**
 - Мисија Оружаних снага Босне и Херцеговине
 - Организација Оружаних снага Босне и Херцеговине
 - Команда и контрола Оружаних снага Босне и Херцеговине
 - Оперативни ланац командовања
 - Административни ланац командовања
 - Јединствене војне снаге
- Величина Оружаних снага Босне и Херцеговине
- Главни војни елементи
- Обука и курсеви
 - Индивидуална обука
 - Колективна обука
 - Професионални развој
 - Курсеви енглеског језика
- Ангажовање Оружаних снага Босне и Херцеговине
 - Операције подршке мира
 - Операције деминирања и уништавања убојитих експлозивних средстава
 - Операције помоћи и подршке цивилним органима власти
- Војни персонал
 - Офицерски кор
 - Подофицерски кор
 - Војници
 - Резервни састав
 - Заједнички систем руковођења персоналом

V ПЕРСПЕКТИВЕ

VI БИБЛИОГРАФИЈА

BOGATSTVO RAZLIČITOSTI, UVAŽAVANJE I POŠTIVANJE
DRUGAČIJEG, ZAJEDNIŠTVO I MEĐUSOBNO POMAGANJE
DRAGOCJENOST MIRA I TOLERANCIJE

ПОРУКА ПРЕДСЈЕДНИШТВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У нашем колективном настојању да Босна и Херцеговина оствари свеукупни напредак и стабилност, те потврди своју припадност евроатланској породици слободних и демократских држава, управо је у току процес provedбе скупине корјених и свеобухватних реформи и трансформација у више области нашег друштва.

Међу свим тим реформама, овдје особито истичемо реформу у сектору одбране, цијенећи како су одбрамбене реформе, као дио свеукупних реформи у нашој земљи, по обиму, садржају и објективном значењу, снажан механизам за јачање унутрашње стабилности, али и за подршку кредибилности настојања за укључење Босне и Херцеговине у европске и евроатланске интеграцијске структуре.

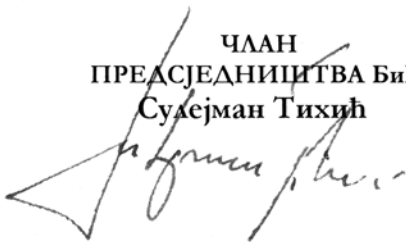
Одбрамбене реформе, започете формирањем Комисије за реформе у области одбране, подржане неопходним законодавним и структуралним прилагодбама и промјенама од којих особиту важност има доношење Закона о одбрани БиХ (*Службени гласник БиХ, број: 43/03*), те имплементација читавог низа препорука и закључака Комисије омогућиле су големи напредак у успостави система командовања и контроле над Оружаним снагама, потпуног парламентарног надзора на разини БиХ, те пуне транспарентности одбрамбених планова и прорачуна.

Напредак који је остварен у преустроју и реформи одбрамбених структура, с циљем остварења стратешких интеграцијских циљева, цијенимо изнимно значајним. Колективна одбрамбена, економска и свака друга сигурност сада је прихваћена као кључни концепт за будуће дјеловање и постаје главна покретачка снага за наставак реформи. Према је још далеко од окончања, реформа сектора одбране у БиХ је у пуном замаху, замаху који је усмјерен ка два узајмно повезана стратешка циља – приступање Европској унији (ЕУ) и Свјерно – атлантском савезу (НАТО).

Стога, *Бијела књига одбране* представља извјештај грађанима и народима БиХ, о статусу њихових Оружаних снага. Како је и у овом документу јасно наведено, наши су циљеви и намјера у Босни и Херцеговини примјенити најбоље праксе и искуства успостављена у напредним демократијама, те развити професионалне војне снаге које су организоване, попуњене и обучене по стандардима НАТО-а, које својом величином и способностима могу одговорити легитимним одбрамбеним захтијевима и које су примјерене економским могућностима земље.

Надамо се да ће *Бијела књига одбране* дати јасне показатеље о досадашњим остварењима, те нашу визију како одржати овај замах у будућности- будућности која обећава мир и просперитет, како свима нама, тако и нараштајима који долазе.

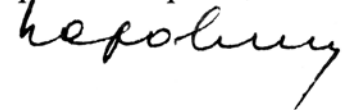
ЧЛАН
ПРЕДСЈЕДНИШТВА БиХ
Судејман Тихић

ЧЛАН
ПРЕДСЈЕДНИШТВА БиХ
Иво Мирко Јовић

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ
ПРЕДСЈЕДНИШТВА БиХ
Борислав Парвац

I

РЕФОРМА ОДБРАМБЕНОГ СИСТЕМА - ОД ИНДИВИДУАЛНЕ КА КОЛЕКТИВНОЈ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Предсједништво Босне и Херцеговине је у јулу 2001. године донијело одлуку којом је изражена спремност Босне и Херцеговине да прихвати обавезе и права у породици равноправних евроатлантских народа, те да учествује и активно придонеси колективној безбједности. Предсједништво Босне и Херцеговине је, исто тако, јасно изразило опредјељење за укључење Босне и Херцеговине у европске и евроатлантске интеграције и програм Партнерство за мир, као и да се проведу потребне реформе одбрамбеног система и реорганизације оружаних снага. Имајући у виду ове циљеве, у протеклих три године учињени су велики напори како би се створило окружење неопходно за успјешан процес реформи одбрамбеног система, постигла унутрашња стабилност, те створили услови за кредибилну кандидатуру за НАТО-ов програм Партнерство за мир.

Процес реформи одбрамбеног система, који је започет 2003. године формирањем Комисије за реформе у области одбране и настављен кроз рад Комисије и чији је исход објављивање извјештаја, био је усмјерен ка стварању јединственог одбрамбеног система, примјереног безбједносним изазовима и стварним економским могућностима.

Као посљедица тог процеса, у посљедњих дванаест мјесеци учињене су значајне промјене у структури и функционисању одбрамбеног система Босне и Херцеговине.

Прије почетка одбрамбених реформи 2003. године одбрамбени систем Босне и Херцеговине био је оптерећен врло комплексним тешкоћама, а план реформи био је усмјерен управо на рјешавање уочених тешкоћа и мањкавости.

Смјернице дефинисане за реформске процесе, такође, су проистекле из анализе мањкавости које су се огледале у сљедећем:

- Недостатку државне команде и контроле над оружаним снагама;
- Недоречености и недоследности по питању надлежности државе и ентитета за питања одбране;
- Непотпуном парламентарном надзору и контроли над оружаним снагама;
- Помањкању транспарентности у области одбране на свим нивоима;
- Неиспуњавању међународних обавеза, прије свега политичко-војних аспеката релевантних докумената ОЕБС-а;
- Величини, структури и опремљености оружаних снага, које нису биле у складу с објективним потребама за одбрану и стварањем услова за њихову безбједност;
- Велика финансијска издвајања за одбрану;
- Неквалитетно оружје и муниција, ускладиштени на великом броју неодговарајућих

локација; и

- Низак социјални стандард професионалног састава оружаних снага и регрутног континента на служењу војног рока.

Као посљедица таквог стања, Босна и Херцеговина је била суочена са смањењем оперативне ефикасности и опадањем морала у оружаним снагама. Осим тога, такво стање било је препрека реализацији изражене намјере Босне и Херцеговине за укључење у евроатлантске интеграционе структуре.

Спремност и одлучност за провођење реформи одбрамбеног система Босне и Херцеговине подстакнута је потребом за остварењем веће ефикасности одбрамбеног система и стварању услова за приближавања евроатлантским интеграционим структурама.

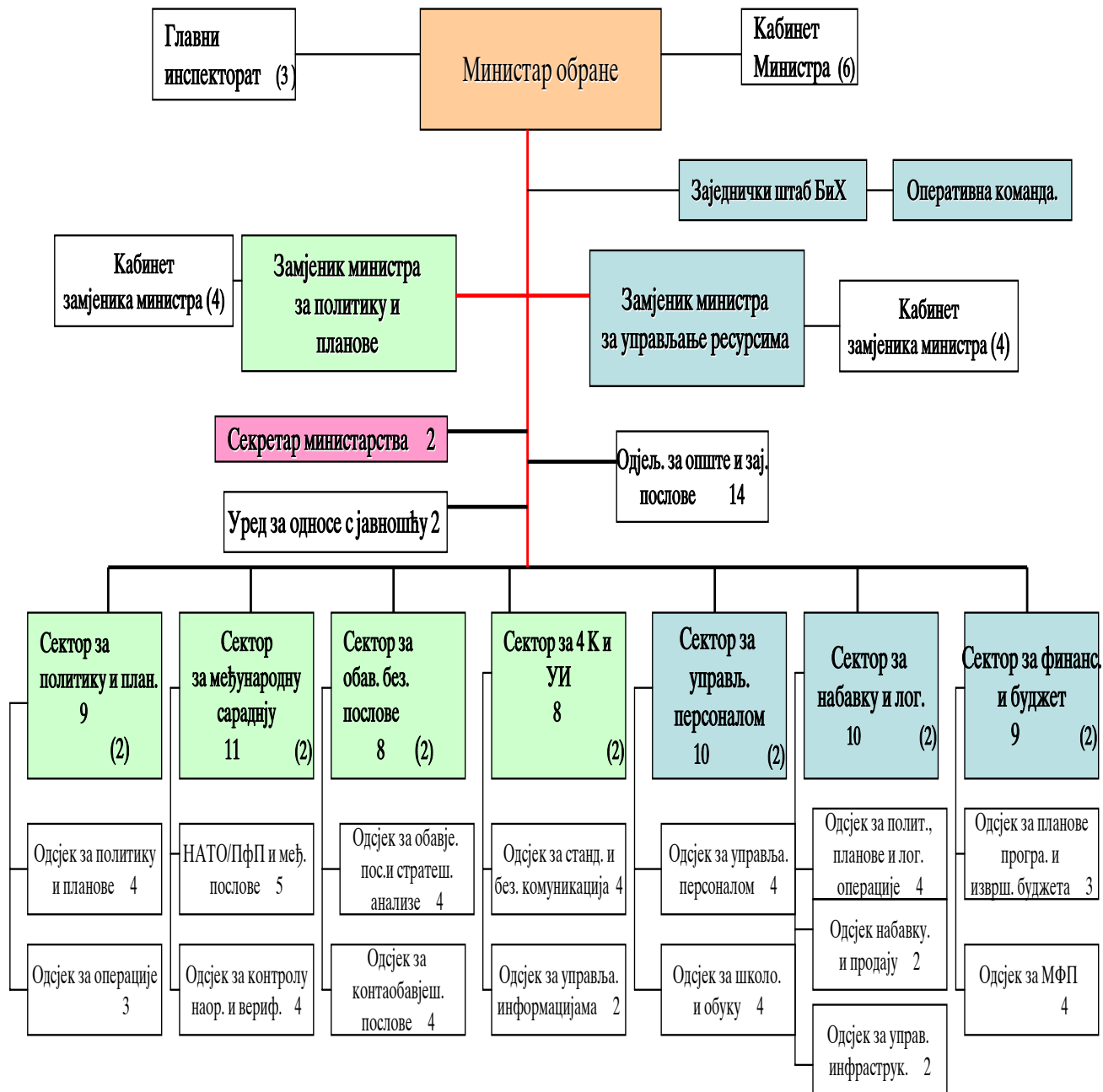
Досадашњи резултати реформе одбрамбеног система

Суштински циљ реформе одбрамбеног система је успостављање и јачање државних институција које би дјеловале као врховни ауторитет у питањима везаним за одбрану. Због тога су активности биле усредсређене на повећање овлашћења Предсједништва Босне и Херцеговине, као врховног команданта Оружаних снага Босне и Херцеговине; Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, како би се обављале дјелатности ефикасне демократске контроле над оружаним снагама; те успоставиле државне институције у области одбране, способне за извршавање и подржавање послова команде и контроле над Оружаним снагама, које има Предсједништво Босне и Херцеговине.

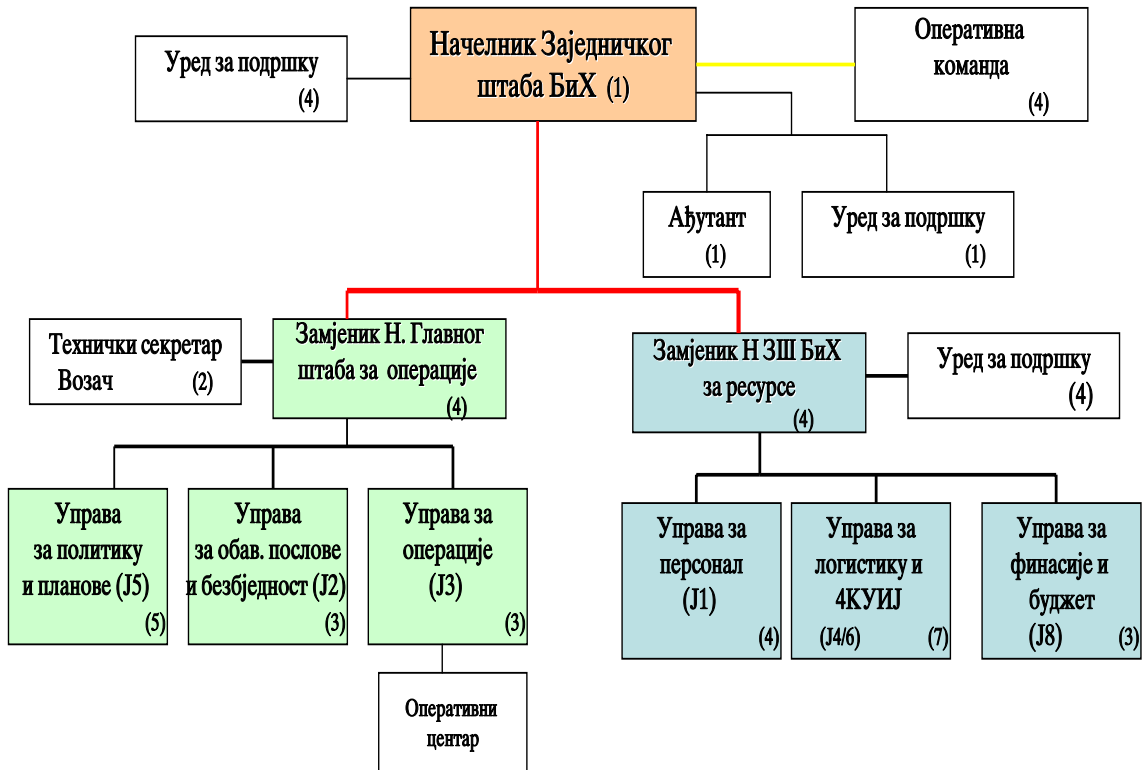
Промјенама у уставима ентитета и доношењем нових закона у току 2003. и 2004. године, омогућена је изградња јединствене одбрамбене структуре Босне и Херцеговине с одговарајућом подјелом одговорности између државе и ентитета, те успостављање механизма за ефикасну команду и контролу Оружаних снага Босне и Херцеговине, као и побољшање војне интероперабилности, демократског надзора и транспарентности.

Успостављањем Министарства одбране Босне и Херцеговине, Заједничког штаба и Оперативне команде највидљивији су резултати одбрамбених реформи, јер ће ове институције директно доприносити оперативној способности и функционисању Оружаних снага Босне и Херцеговине, те ће омогућити учешће Босне и Херцеговине у програмима попут Партнерства за мир.

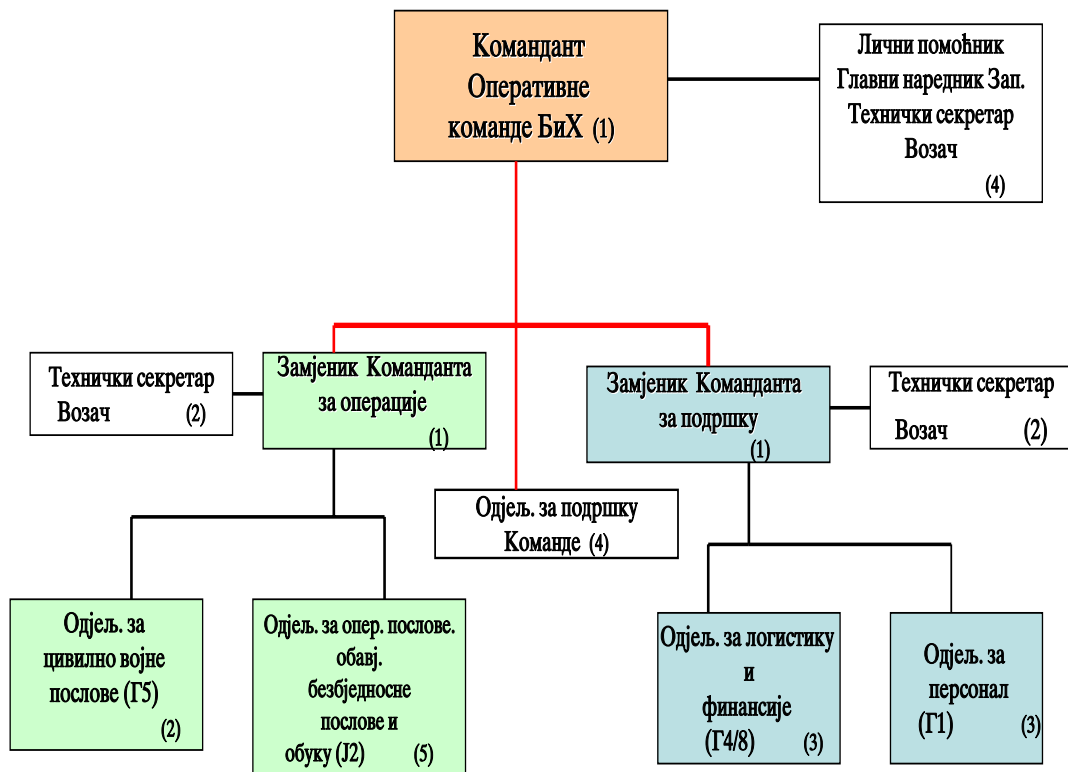
ШЕМА МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ БИХ

ШЕМА ЗАЈЕДНИЧКОГ ШТАБА БИХ

ШЕМА ОПЕРАТИВНЕ КОМАНДЕ БИХ

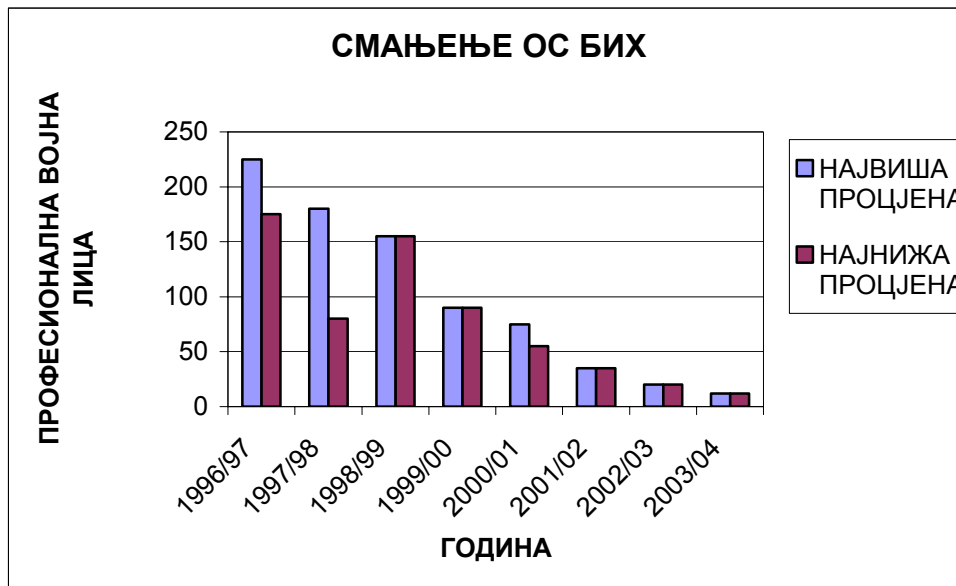
Команду и контролу над Оружаним снагама Босне и Херцеговине врши Предсједништво Босне и Херцеговине преко Министарства одбране Босне и Херцеговине, Заједничког штаба и Оперативне команде. Командовање и контрола остварују се преко оперативног ланца командовања и административног ланца командовања.

Сврха система одбране Босне и Херцеговине је да начином организовања, обуке и опремања оружаних снага Босне и Херцеговине буде способна за провођење мисија, које су за оружане снаге утврђене Уставом Босне и Херцеговине, Законом о одбрани Босне и Херцеговине и Одбрамбеном политиком Босне и Херцеговине.

То значи да Босна и Херцеговина има могућност да мобилише и употреби оружане снаге како би био очуван њен суверенитет, омогућено учешће у мировним операцијама под међународним мандатом, као и учешће операцијама помоћи цивилним властима у случају природних и технолошких несрећа и катастрофа.

Основне смјернице за вођење процеса реформи били су принципи демократске цивилне контроле над Оружаним снагама, остварење транспарентности у планирању одбране, те одобравању и реализацији буџета за одбрану, уважавајући потребу за дефинисањем фискалних ограничења за одбрану, које успостављају демократски органи власти. Једно од значајних достигнућа у провођењу реформских рјешења јесте успостављање Комисије за одбрану и безбједност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине која проводи парламентарни надзор и контролу над Оружаним снагама Босне и Херцеговине.

Када су у питању саме оружане снаге, њихова величина је значајно смањена, а у току је процес њиховог реструктурисања. Смањење величине и структуре оружаних снага омогућиће рационализацију буџета за одбрану, чиме ће се постићи њихова већа ефикасност.

У марту 2004. године, Предсједништво Босне и Херцеговине је донијело одлуку којом је одобрен план структуре позиција за официре у чину генерала, којом је утврђен максимум од тринаест (13) генералских позиција у укупној сктруттури Оружаних снага Босне и Херцеговине. Највиши рангирани официр у ОСБиХ је начелник Заједничког штаба, који је по чину генерал-пуковник. Осим тога, одлуком Предсједништва утврђено је да на генералске позиције у одбрамбеним институцијама и структурама на нивоу Босне и Херцеговине неће бити именовани официри који су у чину генерала у то вријеме обављали службу у Војсци Федерације Босне и Херцеговине и Војсци Републике Српске.

Том одлуком потврђена је јасна оријентација Босне и Херцеговине ка новим изазовима, дајући шансу новим идејама и њиховим носиоцима који ће реализовати нужне реформе одбрамбеног система.

Добар дио реформских рјешења реализован је у протеклом периоду, премда је ријеч о процесу у којем још много планираних и зацртаних циљева треба да буде остварено.

У најскоријој будућности, предстоји реализација неколико планираних задатака, као што су: успостављање Заједничког система управљања одбрамбеним потенцијалима; Заједничког система руковођења персоналом; те Заједничког плана опремања и са тим повезаних захтјева за обуку. Очито, ријеч је о крупним изазовима и великим задацима, али постоји чврста ријешеност да се тим изазовима адекватно одговори.

II

БЕЗБЈЕДНОСНО ОКРУЖЕЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Општа безбједност, мир и стабилност предуслов су, и нужан амбијент, за добробит и функционисање сваког друштва. Основна разматрања, процјене и анализе безбједносних ризика и изазова садржана су у стратешким документима, Безбједносне и одбрамбене политике Босне и Херцеговине. У протеклим годинама, остварен је значајан напредак и видно побољшање безбједносног окружења на Балкану. Владе земаља у региону изабране су на демократски начин, а неке од тих земаља већ су чланице НАТО-а, или Партнерства за мир, док су се све остале определијиле и настоје да у што краћем року постану дио НАТО породице.

Све земље региона су, питање укључења у Европску унију, дефинисале као примарни спољно-политички циљ. У таквом окружењу, могућност да ће Босна и Херцеговина у некој ближој будућности бити суочена са спољном агресијом практично не постоји. Дакле, тренутно не постоји стварна опасност која би могла да постане пријетња суверенитету и територијалном интегритету БиХ. Уколико би дошло до радикалних промјена, које би резултирале основним пријетњама по суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине, новим изазовима одговорило би се и одговарајућим мјерама и активностима усмјереним за припрему одбране, која би се заснивала на принципу колективне одбране, на потпуној сарадњи са пријатељским и савезничким земљама.

Изазови у области безбједности

Глобални изазови. Безбједносни изазови, са којима се Босна и Херцеговина сусреће морају се разматрати у контексту свекупних односа глобалног окружења. Изазови које доносе модерна глобална кретања увелико су посљедица нарастајућих разлика у нивоу економског и друштвеног развоја; разлика између богатог и сиромашног дијела свијета; међународни тероризам, у свим својим облицима испољавања; стално угрожавање животне средине, као посљедица индустријског и технолошког развоја; неконтролисана производња и продаја наоружања, укључујући и оружје за масовно уништавање (нуклеарно и биолошко оружје); интензивирање присилних миграција, које су посљедица оружаних сукоба, као и сукоба и дискриминација на расној основи, етничкој нетолеранцији или су производ политичких притисака у аутократским и недемократским режимима. Надаље, изазови повезани са различитим облицима организованог криминала, који подстичу трајну социјалну и политичку нестабилност у појединим државама региона, а што је праћено општим сиромаштвом и ширењем разних неизљечивих болести које угрожавају цјелокупну популацију.

Регионални изазови Посебни изазови са којима се сусреће регион југоисточне Европе, као цјелина, су: нестабилност као посљедица транзиционих процеса преласка на тржишну економију, што је додатно отежано економским заостајањем овог региона за развијеним свијетом. По свом геостратешком положају овај регион, се налази на важним путевима између Европе и Азије (који су истовремено и путеви за превоз нафте, плина, али и илегалну трговину оружјем, наркотицима, бијелим робљем итд., а ти путеви могу да буду коришћени и за превоз терористичких група и средстава за извођење терористичких акција). Овај регион је у последњој деценији 20. вијека био поприште различитих сукоба, који су оставили одређене економске, психолошке, социјалне и друге посљедице. У овом подручју, још увијек су присутна настојања за сецесијом, аутономијом и независношћу одређених етничких група, што, уз релативно високу концентрацију војних потенцијала, укупно стање додатно усложњава.

Унутрашњи изазови. Босна и Херцеговина је комплексна држава, оптерећена одређеним унутрашњим проблемима, углавном изазваним различитим политичким факторима, а неки од њих су:

- Заостали политички и друштвени анимозитети, настали као посљедица рата од 1992-1995. године, подстицани од оних који заговарају разне врсте националистичког екстремизма;
- Споро провођење Дејтонског мировног споразума;
- Проблеми политичке транзиције који резултирају спорим развојем ефикасних извршних, законодавних и судских органа власти;
- Проблеми транзиције ка тржишној економији, који за резултат имају низак ниво домаћих и страних инвестиција, те погодују функционисању сиве економије и црног тржишта; спорост у провођењу процеса приватизације, технолошко заостајање производних капацитета у неуједначену динамику реконструкције, ратом оштећене инфраструктуре;

- Порозне границе које омогућавају трговину наркотицима, оружјем и људима, те погодују успјешном скривању и кретању оптужених за ратне злочине, међународних криминалаца и терориста;
- Проблеми незапослености, који су проузроковали стихијски одлазак високообразованих младих људи и допринијели повећању општег сиромаштва, друштвеног раслојавања и друштвене нестабилности. Повећани број материјално угрожених међу пензионерима и осталим групама којима је потребно повећано социјално старање;
- Превелике количине, оружја и муниције који се налазе у неадекватним складишним објектима;
- Велики број нагазних мина и неексплодираних минско-експлозивних средстава на територији цијеле државе, што представља физичку опасност за грађане БиХ и сметња су развоју пољопривреде, туризма и страних улагања;
- Разни еколошки изазови, укључујући природне и технолошке катастрофе, проблеми управљања технолошким, комуналним војним отпадом, деградација обрадивог земљишта и шумских ресурса, загађеност воде и ваздуха, те спор развој и примјена општеприхваћених стандарда и конвенција за заштиту околине, такође, представљају озбиљну опасност по социјалну, политичку и сваку другу стабилност Босне и Херцеговине.

Приоритети у области безбједности

Општа безбједност. Босна и Херцеговина у области безбједности има сљедеће приоритете:

- Заштита независности, суверенитета и територијалног интегритета,
- Заштита уставног поретка и њиме загарантованих људских права и слобода,
- Развој самоодрживе економије, као предуслова сваке врсте независности, стварање оптималних услова за побољшање животног стандарда грађана, те прикључење Европској унији, као најповољнијем начину реализације овог приоритетног питања,
- Прикључење и приступање колективним системима безбједности, као реално најповољнијем начину реализације безбједносних приоритета Босне и Херцеговине.

Економска безбједност. Босна и Херцеговина ће предузети све активности како би постигла бржи економски развој, виши животни стандард становништва и развој функционалних социјалних програма и механизма економске помоћи грађанима. Кључни елемент за стварање услова за економску стабилност и самоодрживост, те безбједност за народ Босне и Херцеговине, је пријем у Европску унију.

Војна безбједност. Босна и Херцеговина, без икаквих ограничења прихвата концепт колективне безбједности, као најзначајнији стуб властите војне стратегије. На основу таквог одређења тежи ка што бржем чланству у Сјеверноатлантски савез (НАТО) и осталим савезима у области безбједности, као основом за повезивање и избор стратешких билатералних партнера.

III

ОДБРАМБЕНА ПОЛИТИКА БОСНЕ и ХЕРЦЕГОВИНЕ

Одбрамбена политика Босне и Херцеговине јесте важан дио, како унутрашње, тако и спољне политике Босне и Херцеговине. Као таква, изграђена је на спектру стратешких принципа који одговарају спољној и безбједносној политици Босне и Херцеговине, те је исто тако резултат разматрања ширег безбједносног окружења. Одбрамбена политика, дефинише главне елементе одбрамбеног система, као и начине којима они функционишу, укључујући Оружане снаге Босне и Херцеговине, као најбитнији дио система.

Стратешки принципи Одбрамбене политике Босне и Херцеговине

Одбрамбена политика Босне и Херцеговине заснива се на сљедећим принципима:

- Демократска, цивилна контрола војске уз парламентарни надзор;
- Транспарентност активности у области одбране, укључујући планирање и расподјелу буџета за потребе одбране;
- Уравнотежавање снага и могућности унутар БиХ, подрегиона и југоисточне Европе;
- Модернизација снага, укључујући развој интероперабилности, како унутар Оружаних снага Босне и Херцеговине - тако и са НАТО-ом;
- Интеграција у евроатлантске колективне безбједносне структуре; и
- Сарадња у области контроле наоружања и мјера изградње безбједности и повјерења, укључујући учешће у безбједносним структурама и протоколима југоисточне Европе;
- Изградњом система одбране засниваног на наведеним принципима, Босна и Херцеговина ће реализовати постављене циљеве одбрамбених реформи на путу од индивидуалне ка колективној безбједности.

Интеграција БиХ у евроатлантске колективне безбједносне структуре

Босна и Херцеговина јасно разумије и прихвата концепт колективне војне безбједности, као камен темељац наше дугорочне војне стратегије. Кључно питање за остваривање колективне војне безбједности Босне и Херцеговине, је постати чланицом НАТО-а, јер у том случају њен национални суверенитет и територијални интегритет је загарантован и од стране цијелог Савеза.

Партнерство за мир (ПфП)

Иако чланство у НАТО-вом програму Партнерство за мир (ПфП) не доноси гаранције колективне безбједности, као што то чини пуноправно чланство у НАТО-у, оно представља први корак у том правцу.

Партнерство за мир је успостављено као израз заједничких убјеђења да се стабилност и безбједност у евроатлантском подручју може да постигне само кроз сарадњу и заједничко дјеловање.

Заштита и промовисање основних људских права и слобода, чување слобода, правде и мира путем демократије заједничке су вриједности Партнерства, које Босна и Херцеговина у потпуности дијели.

Босна и Херцеговина се определијелила за испуњење циљева Партнерства за мир, а посебно путем повећања транспарентности планирања и доношења буџета за одбрану, стварања услова за потпуну демократску контролу оружаних снага и сарадње с НАТО-ом, с циљем јачања способности оружаних снага Босне и Херцеговине да дјелују заједно са снагама, чланицама НАТО-а.

Захваљујући досадашњој сарадњи са НАТО-ом, као и билатералној сарадњи са многим чланицама Савеза, Босна и Херцеговина већ сада има доста садржајне односе и видљиве резултате у бројним областима, као што су већ постигнуте искораци у транспарентности у планирању одбране, и планирању буџета за потребе одбране, те демократској контроли над оружаним снагама.

Босна и Херцеговина очекује наставак сарадње са НАТО-ом, како би побољшала могућности Оружаних снага Босне и Херцеговине за сарадњу са снагама НАТО држава и државама партнерима из програма: Партнерство за мир.

ПфП/НАТО стандардизација и интероперабилност

Једно од основних оперативних принципа за Оружане снаге Босне и Херцеговине је да организује, попуни, опреми и обучи наше снаге, како би се постигла интероперабилност, како између двију ентитетских војски, тако и са снагама НАТО-а и држава партнера.

Конечан циљ је постићи интероперабилност са НАТО-ом у цијелом спектру дјелатности у области одбране, од највиших нивоа доношења одлука везаних за одбрамбену политику, па све до оперативних и тактичких нивоа војне одговорности.

Постизање стандардизације и интероперабилности биће један дугорочан процес. Коначно, ипак ће ове иницијативе омогућити да наше снаге изводе ефикасну обуку и заједничке операције, унутар Босне и Херцеговине, а и са војним снагама држава партнера, на један ефикасан начин.

Када Босна и Херцеговина постане чланица Партнерства за мир, израдиће свој индивидуални програм партнерства (ИПП), у којем ће јасно навести које су то области сарадње са НАТО-ом, односно области у којима има најбоље капацитете.

Босна и Херцеговина, свјесна својих ресурса и стања, жели да оствари сарадњу са НАТО-ом, прије свега у областима које ће омогућити усвајање стандарда команде и контроле, комуникационих и информационих система, планирања буџета за одбрану и његове расподјеле, руковођења и управљања ресурсима, обучености и опремљености, и који ће створити услове за унутрашњу и спољну интероперабилност, а тиме и већу оперативну способност за извршавање мисије оружаних снага Босне и Херцеговине, а посебно мисија очувања мира и хуманитарних мисија.

Прије свега, Босна и Херцеговина жели да развије партнерске односе у сљедећим областима:

- Консултације, команда и контрола, укључујући комуникације и информационе системе, навигацију и идентификационе системе, аспекте интероперабилности, процедуре и терминологију,
- Планирање и израда буџета одбране и управљање потенцијалима,
- Демократска контрола Оружаних снага и одбрамбених структура
- Концепцијски, плански и оперативни аспекти операција подршке миру.

Поред тога, Босна и Херцеговина је спремна да развија сарадњу и у другим областима као што су:

- Опште активности и хуманитарно деминирање,
- Војно школовање, обука и доктрина,
- Лако наоружање,
- Учење страних језика,
- Међународно хуманитарно право,

- Цивилно планирање за дјеловање у ванредним ситуацијама,
- Одбрамбена политика и стратегија,
- Војна географија,
- Војна инфраструктура,
- Контрола ваздушног простора,
- Активности борбе против тероризма, организованог криминала и трговине људима.

Билатерални и мултилатерални програми сарадње у области одбране

Босна и Херцеговина је определијелена за успостављање и унапређење билатералних и мултилатералних односа у области одбране са свим заинтересованим земљама, а на принципима узајмног уважавања и сарадње.

Центар за обуку за операције подршке мира (ПСОТЦ) у Бутмиру код Сарајева, је заједнички пројекат више од дванаест држава, чија је примарна сврха да обезбиједи обуку за официре оружаних снага Босне и Херцеговине, као и других држава како би им се омогућило ефикасније учешће у вишенационалном окружењу у вјежбама, у операцијама подршке миру и хуманитарним мисијама. ПСОТЦ може, такође, да послужи као језгро за организовање напредног система образовања за потребе оружаних снага Босне и Херцеговине.

Регионални центар за верификацију и провођење контроле наоружања (РАЦВИАЦ) у Загребу, (Хрватска), успостављен је у оквиру Пакта за стабилност југоисточне Европе са циљем да обезбиједи форум за ближу сарадњу између земаља региона у областима контроле наоружања и промовисања мјера изградње повјерења и безбједности. Босна и Херцеговина је једна од 21 земље које активно учествују у раду РАЦВИАЦ-а.

Балтички колеџ за одбрану (БАЛТДЕФЦОЛ), заједнички пројекат Естоније, Летоније, Литваније и других партнера, је посебно био користан за професионални развој нашег официрског кора. Европски центар за безбједносне студије - Георге Ц. Марсхалл, заједнички америчко-њемачки пројекат, омогућио је корисне курсеве и семинаре о великом броју тема. НАТО-ова школа у Обераммергау, Центар за европске безбједносне студије у Женеви, те НАТО штабни колеџ у Риму, неке су од установа које, такође, дају велики допринос професионалном развоју и стручном усавршавању.

све горенаведено, Хрватска, Кина, Мађарска, Италија, Јапан, Француска, Њемачка, Грчка, Малезија, Норвешка, Румунија, Словенија, Швајцарска, Србија и Црна Гора, Турска, Велика Британија и неколико других држава, имају значајне програме сарадње у области одбране са Босном и Херцеговином, који су ојачали укупну стручност и професионализам наших снага.

Сједињене Америчке Државе пружају значајну војну помоћ Оружаним снагама БиХ, путем свог програма: Финансирање страних војски (ФМФ), програма: Међународно војно образовање и обука (ИМЕТ), те програма: Заједнички контакт тимови (ЈЦТП). Босна и Херцеговина је потписала Споразум о набавци и узајамним услугама (АЦСА) са Сједињеним Америчким Државама, који олакшава узајамну подршку широке лепезе пројеката. Програм државног партнерства између БиХ и државе Маруланд, показао је свој потенцијал за успостављање дугорочних, одрживих односа, како у војним, тако и у цивилним областима. Кроз провођење ових и других иницијатива и програма, Босна и Херцеговина очекује да ће Сједињене Америчке Државе остати стратешки партнер Босне и Херцеговине у будућности.

Кроз ове и остале видове сарадње, који су на располагању, Босна и Херцеговина настоји да ојача и унаприједи многобројне везе и да даље развија стручност и професионализам припадника Оружаних снага.

Улога Босне и Херцеговине у регионалној сарадњи

Босна и Херцеговина, по свом геостратешком положају и укупним карактеристикама, има велики значај за стабилност региона Југоисточне Европе, и због тога Босна и Херцеговина треба да пружи максималан допринос унапређењу укупних односа и сарадње између земља и народа региона.

Босна и Херцеговина, с обзиром на своју националну структуру, има веома повољне претпоставке да буде фактор зближавања људи и народа у региону. Активним учешћем у изналагању рјешења, те креирању програма на регионалном плану, Босна и Херцеговина ће унаприједити своју улогу и значај у регионалној сарадњи на следећим основама:

- Развојем интензивних и свестраних билатералних односа са свим земљама региона, а посебно сусједима;
- Иницијативом да Сарајево постане стално сједиште Пакта за стабилност југоисточне Европе;
- Покретањем иницијатива у процесу провођења Споразума о регионалној контроли наоружања;
- Јачањем мјера изградње повјерења на регионалном нивоу;
- Доследним провођењем Споразума о субрегионалној контроли наоружања.

Босна и Херцеговина ће и даље учествовати у активностима НАТО Иницијативе за југоисточну Европу, усмјереним на усаглашавање и пружање подршке регионалној сарадњи у области безбједности и одбране, као и у конкретним пројектима.

Босна и Херцеговина је определијелена да прихвати и развија и друге облике сарадње у области одбране на различитим регионалним нивоима.

Посебни аранжмани

Ангажман НАТО-а у Босни и Херцеговини био је од пресудне важности за успостављање и одржавање мира и стабилности у постдејтонском периоду.

Послије девет година ангажовања на изградњи и стабилизацији мира у Босни и Херцеговини Стабилизационе снаге НАТО-а (СФОР) завршавају мисију у децембру 2004. године. Према споразуму из Берлина између НАТО-а и Европске уније, снаге ЕУ преузимају мисију у БиХ, врше замјену снага НАТО-а својим снагама.

Снаге Европске уније ће ојачати и подржати напредак Босне и Херцеговине према европским интеграцијама

Босна и Херцеговина поздравља ангажовање ЕУ, као показатељ напретка који је остварен на путу постизања мира и стабилности.

По повлачењу НАТО снага из Босне и Херцеговине, НАТО ће и даље радити на реализацији и провођењу до сада постигнутих рјешења у реформи и реструктурисању система одбране Босне и Херцеговине. У ту сврху у Сарајеву ће бити успостављено сједиште НАТО-а, а такође ће Амбасада Грчке у Сарајеву служити као контакт амбасада са НАТО-ом. Намјера је да се на овај начин створе услови за даљњу реализацију реформе система одбране, као и да се унаприједи разумијевање и сарадња између Босне и Херцеговине и НАТО-а.

IV

СИСТЕМ ОДБРАНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Демократска контрола оружаних снага

Реформама система одбране успостављена је демократска контрола оружаних снага, у складу са праксом и стандардима европских демократских држава, која подразумијева цивилну команду над оружаним снагама и парламентарни демократски надзор.

Цивилна команда

Цивилна команда над оружаним снагама остварује се преко демократски изабраних органа – Предсједништва Босне и Херцеговине и Министарства одбране. Путем консензуса Предсједништво остварује врховну оперативну и административну команду и контролу Оружаних снага у миру и рату. На основу уставне позиције и законских овлашћења Предсједништво одлучује о употреби и размјештању снага у операцијама током рата или ванредног стања у земљи, као и слању снага у операције подршке миру изван земље, доноси одлуке о структури и величини оружаних снага, поставља и смјењује генерале, усваја и доноси једностране документе, предлаже Парламентарној скупштини БиХ, односно, захтијева проглашење ратног стања или ванредног стања.

Министар одбране, на основу одлука Предсједништва Босне и Херцеговине, доноси подзаконске акте, директиве, прописе и наређења којима се регулише организација, обука, опремање, размјештај и употреба оружаних снага, развија буџет за одбрану Босне и Херцеговине, налази се на челу ланца стратешког планирања за оружане сукобе, операције подршке миру и реаговања у случају природних катастрофа и несрећа, врши команду и контролу војнообавјештајне активности и предлаже Предсједништву постављење и смјену генерала. Министар одбране је овлашћен да надгледа, прати и врши инспекцију над Оружаним снагама на свим нивоима.

Парламентарни надзор

Парламентарни демократски надзор над Оружаним снагама остварује се преко Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и парламената ентитета, сходно надлежностима које они имају у области одбране. Притом Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине има врховну власт да проглашава ратно стање или ванредно стање и доноси законе, надзире и врши истраге по питањима која се односе на организацију, финансирање, попуњу, обуку, опремање, размјештај и употребу оружаних снага Босне и Херцеговине. Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, такође, потврђује именована официра на генералска мјеста.

Парламенти ентитета врше парламентарни демократски надзор над војскама ентитета и одбрамбеним структурама у ентитетима по питањима финансирања, организације, обуке, попуње и опремања војних снага из надлежности ентитета, те доносе буџет одбране ентитета.

За остваривање парламентарног надзора Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине и парламенти ентитета формирају одговарајућа радна тијела – комисије које се непосредно баве наведеним питањима.

Транспарентност у планирању и доношењу буџета за одбрану и његовој расподјели

За одбрану Босне и Херцеговине ангажују се значајни људски потенцијали и материјални ресурси и троши велики дио државног буџета, због чега је транспарентност посебно важна у процесима планирања и финансирања одбране. Ове двије дјелатности, које на државном нивоу обавља Министарство Одбране Босне и Херцеговине, успостављају нужну везу између војних стратегија, начина развијања могућности да се подрже те стратегије, те могућности снабдијевања потенцијалима. Због тога информације о тим питањима морају да буду доступне изабраним представницима и грађанима Босне и Херцеговине. Транспарентност, као принцип мора се примјењивати унутар укупног система одбране и јасно показати да се ресурси, који подржавају систем, налазе под контролом изабраних цивилних представника.

Планирање одбране

Планирање одбране Босне и Херцеговине је сложен процес међусобно повезаних елемената, почевши од дефинисања изазова, циљева, мисија, ресурса и расподјеле ресурса у оквиру одбрамбених задатака. Крајњи резултат процеса планирања је свеобухватан и конзистентан скуп планова, који показују на који начин Оружане снаге Босне и Херцеговине доприносе безбједности Босне и Херцеговине и њених грађана, као и извршењу њених међународних обавеза.

Планирање одбране истовремено представља континуиран процес процјене и доношења одлука о питањима која су од интереса за државу. Тај процес утврђује интересе Босне и Херцеговине, изазове и ризике за безбједност Босне и Херцеговине, одбрамбене циљеве, *стратегију одбране, властите снаге, пријатељске снаге и савезнике*, те, на основу тога, *процјену и финансирање приоритета*. Из ове анализе и одлука које слиједи, планирају се, програмирају и доносе буџети и врши њихова расподела на основу ресурса, како би се омогућило да Оружане снаге Босне и Херцеговине одговоре на одбрамбене изазове Босне и Херцеговине. То се може илустровати на сљедећи начин:

Основни принципи за планирање одбране и структуре оружаних снага Босне и Херцеговине су *кредибилитет, приуштивост и примјењивост*. То значи да су снаге, настале као резултат процеса планирања одбране, способне да се супротставе одбрамбеним изазовима са којима се Босна и Херцеговина суочава. Даље, да величина оружаних снага одговара економској моћи државе, и да оружане снаге могу да буду употребљене на ефикасан и благовремен начин.

Планирање буџета за одбрану и Заједнички систем управљања одбрамбеним потенцијалима

Систем одбране Босне и Херцеговине се финансира из буџета који се састоји из три дијела, државног и два ентитетска буџета. Процес израде и предлагања буџета за одбрану координира министар одбране Босне и Херцеговине. Начин и процедуре управљања овим процесом чине Заједнички систем управљања одбрамбеним потенцијалима, чији је главни оперативни дио Систем планирања, програмирања, доношења буџета и извршења (ППБЕС). ППБЕС је свеобухватан систем управљања, који повезује стратегију, операције и ресурсе. Ресурси у сектору одбране подразумевају људе, залихе и опрему, објекте, управљање информацијама, могућност комуникација, превоз, структуру снага, информације, вријеме и новац. Крајњи циљ Заједничког система управљања одбрамбеним потенцијалима је постизање највишег степена безбједности, уз најмање трошкове, те уз примјену објективно оскудних одбрамбених ресурса на један ефикасан начин, по питању трошкова, како би се обавили они војни задаци који су најважнији за безбједност државе.

Оружане снаге Босне и Херцеговине

У складу са Законом о одбрани Босне и Херцеговине, Оружане снаге Босне и Херцеговине састоје се од "свих војних снага у Босни и Херцеговини, без обзира да ли су организоване од стране државних или ентитетских институција. Оружане снаге Босне и Херцеговине обухватају Војску Републике Српске и Војску Федерације Босне и Херцеговине. Војска Федерације Босне и Херцеговине законски је успостављена 1996. године од јединица Армије Републике Босне и Херцеговине и Хрватског вијећа одбране.

" Ове војне снаге укључују "...све формације и јединице, и борбене и јединице за подршку, копнених, морнаричких, ваздушних и снага ваздушне одбране, организованих од стране државних или ентитетских институција Босне и Херцеговине."

Мисија Оружаних снага Босне и Херцеговине

Држава Босна и Херцеговина организује, развија и одржава војну способност и спремност Оружаних снага Босне и Херцеговине, како би:

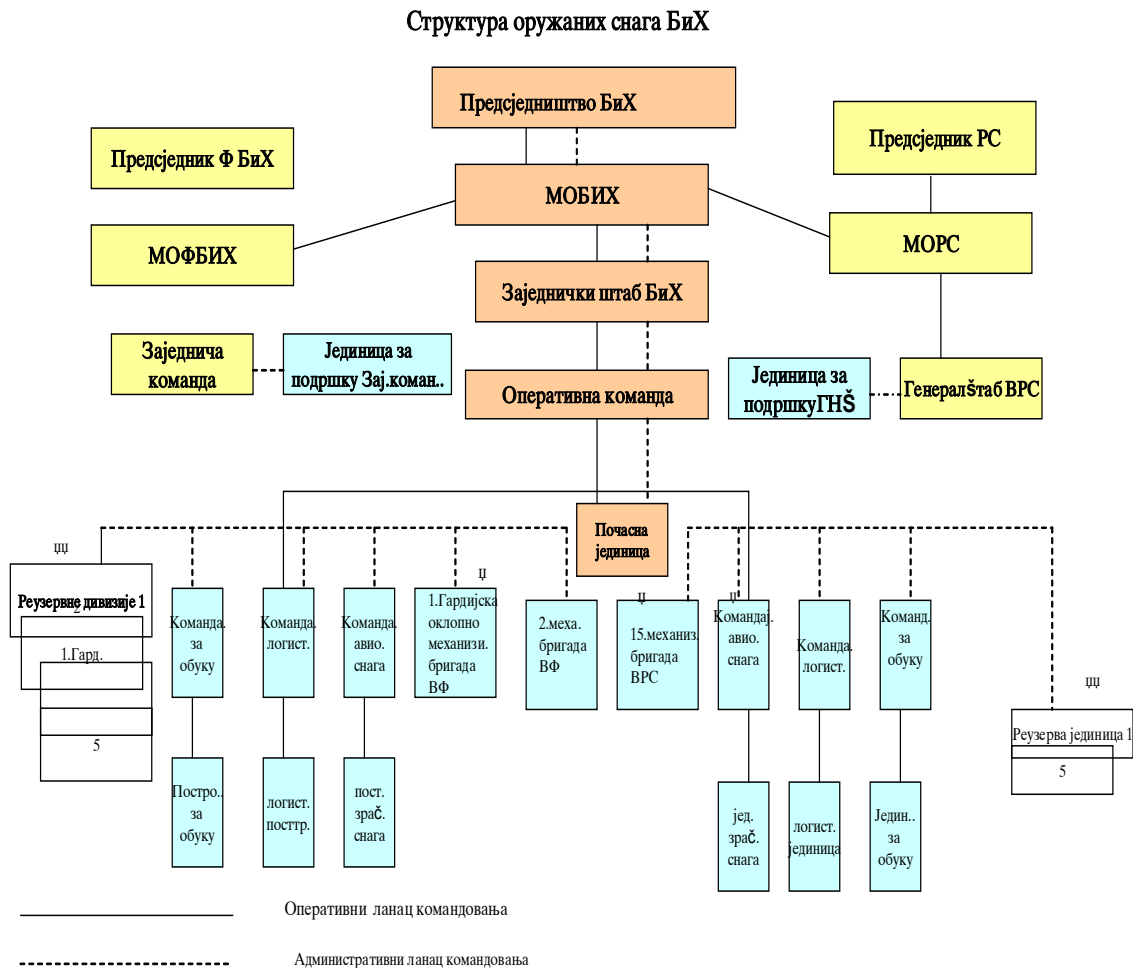
- "Обезбиједила свој суверенитет, територијални интегритет, политичку независност и међународни углед;
- Унаприједила циљеве своје спољне политике;
- Испунила међународне обавезе Босне и Херцеговине; и
- Заштитила грађане Босне и Херцеговине."

Надаље, Оружане снаге Босне и Херцеговине одговорне су за:

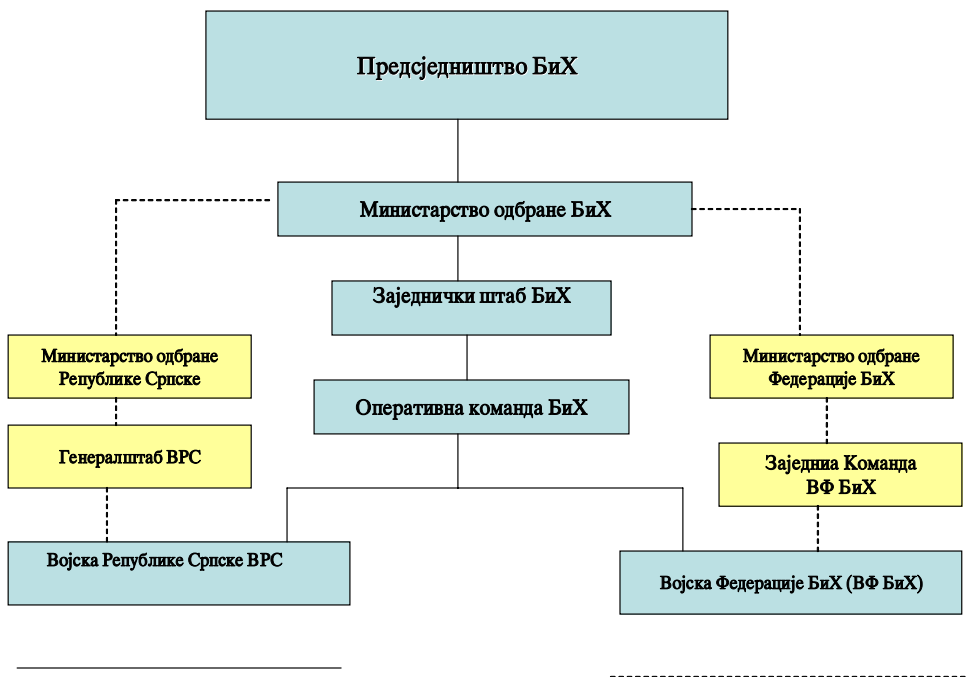
- "Извођење војне обуке за борбене и друге облике војне одбране;
- Обезбјеђивање борбене спремности;
- Обезбјеђивање војне одбране државе у случају напада;

- Пружању помоћи властима цивилне заштите у реаговању на природне катастрофе и несреће; и
- Испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине.”

Организација Оружаних снага Босне и Херцеговине

Команда и контрола Оружаних снага Босне и Херцеговине*

Оружане снаге Босне и Херцеговине подразумијевају све војне снаге у Босни и Херцеговини, било да су организоване од стране државних или ентитетских институција. Оружане снаге Босне и Херцеговине укључују Војску Републике Српске и Војску Федерације Босне и Херцеговине. Војска Федерације Босне и Херцеговине законски је успостављена 1996. године од јединица Армије Републике Босне и Херцеговине и Хрватског вијећа одбране. Држава Босна и Херцеговина осигурава транспарентну, демократску, цивилну контролу над Оружаним снагама Босне и Херцеговине и врши оперативну и административну команду и контролу над Оружаним снагама Босне и Херцеговине. Предсједништво Босне и Херцеговине, дјелујући према консензусу, врши врховну оперативну и административну команду и контролу Оружаних снага Босне и Херцеговине.

* У складу са Одлуком Високог представника о продужетку мандата Комисије за реформу у области одбране од 31.12.2004. године, вјероватно ће доћи до промјене у систему командовања и контроле над оружаним снагама. Комисији за реформу у области одбране наложено је да кроз свој рад у 2005 години размотри и предложи законодавне и институционе мјере, нужне за побољшање система командовања и контроле на нивоу БиХ, промовише сарадњу са међународним казним трибуналом за бившу Југославију, оствари фискалну одрживост, ојача парламентарну контролу, промовише успоставу јединствених оружаних снага преносећи надлежности ентитетских министарстава одбране на Министарство одбране БиХ, те да имплементира препоруке Комисије.

Оперативни ланац командовања

Закон о одбрани Босне и Херцеговине из 2003. године, дефинише оперативну команду и контролу као: "...овлашћења за додјелјивање војних мисија или задатака подређеним командантима, ради размјештања јединица, прераспоређивања снага и ради задржавања или делегирања оперативне или тактичке контроле." Оперативни ланац командовања "...почиње у Предсједништву Босне и Херцеговине, затим иде до министра одбране Босне и Херцеговине, затим до начелника штаба Заједничког штаба Босне и Херцеговине, затим до команданта Оперативне команде, па до команданата оперативних јединица."

Административни ланац командовања

Закон о одбрани Босне и Херцеговине из 2003. године, дефинише административну команду и контролу као: "...управљање или провођење овлашћења за административна питања као што су: организовање, попуна, опремање и обука Оружаних снага Босне и Херцеговине." Административни ланац командовања "...почиње са Предсједништвом Босне и Херцеговине, те затим иде до министра одбране. За војне снаге организоване на ентитетском нивоу, административни ланац командовања затим иде до ентитетских министара одбране, а затим преко ланца командовања ентитетске војске. За војне снаге организоване на државном нивоу, административни ланац командовања иде до начелника Заједничког штаба Босне и Херцеговине, а након тога до подређених административних команди.

Јединствене војне снаге

Крајњи, и можда кључни, елемент у потврђивању чињенице да су Оружане снаге Босне и Херцеговине, заправо "јединствене војне снаге", биће успостављање јединственог буџета одбране за Оружане снаге Босне и Херцеговине. Да би се ово постигло потребно је обезбиједити неопходне предуслове, а то су: први, потпуно провођење пореза на додану вриједност (ПДВ) за Босну и Херцеговину, што ће обезбиједити значајне приходе за државу Босну и Херцеговину и, с тим у вези, смањити зависност од финансирања из буџета двају ентитета и други, постићи политички консензус релевантних фактора у Босни и Херцеговини о томе, и донијети одговарајуће законске норме о јединственом буџету.

Величина Оружаних снага Босне и Херцеговине

Величина и структура Оружаних снага Босне и Херцеговине утврђена је Одлуком Предсједништва Босне и Херцеговине од 24. марта 2004. године, која предвиђа укупно 12.000 професионалних војника, 12.600 регрута и 60.000 резервиста. Према тој Одлуци Војска Републике Српске има 4.000 професионалних војника, 4.200 регрута, те 20.000 резервиста. Истовремено Војска Федерације Босне и Херцеговине има 8.000 професионалних војника (5.576 Бошњака и 2.424 Хрвата), 8.400 регрута (6.416 Бошњака и 1.986 Хрвата), те 40.000 резервиста (28.750 Бошњака и 11.250 Хрвата). Регрути служе свој војни рок у структурама за обуку ентитетских војски.

ОДОБРЕНА ВЕЛИЧИНА ОРУЖАНИХ СНАГА БИХ				
	<i>Професионални војници</i>	<i>Регрути</i>	<i>Резервисти</i>	<i>УКУПНО</i>
<i>Војска Федерације Босне и Херцеговине</i>	<i>8 000</i>	<i>8 400</i>	<i>40 000</i>	<i>56 400</i>
<i>Војска Републике Српске</i>	<i>4 000</i>	<i>4 200</i>	<i>20 000</i>	<i>28 200</i>
<i>УКУПНО</i>	<i>12 000</i>	<i>12 600</i>	<i>60 000</i>	<i>84 600</i>

ОДОБРЕНИ БРОЈ ПРЕДСТАВНИКА КОНСТИТУТИВНИХ НАРОДА УНУТАР ВОЈСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ				
	<i>Професионални војници 2,3:1</i>	<i>Регрути</i>	<i>Резервисти</i>	<i>УКУПНО</i>
<i>Бошњаци</i>	<i>5 576</i>	<i>6 416</i>	<i>28 750</i>	<i>40 742</i>
<i>Хрвати</i>	<i>2 424</i>	<i>1 986</i>	<i>11 250</i>	<i>15 660</i>
<i>УКУПНО</i>	<i>8 000</i>	<i>8 402</i>	<i>40 000</i>	<i>56 402</i>

Закон о одбрани Босне и Херцеговине из 2003. године, утврђује да ће: “Право приговора савјести бити омогућено свим лицима која су предмет једниствене политике за служење војног рока.” Право приговора савјести уредиће се посебним законом, а надлежни ентитетски и државни органи, већ чине активности у том правцу. Прве групе регрута већ су одслужиле војни рок у цивилној служби.

Главни војни елементи

Главни елементи Оружаних снага Босне и Херцеговине су три активне маневарске бригаде, те команде и јединице ваздушних снага и ваздушне одбране, као и за то везане команде и јединице за администрацију, обуку и логистичку подршку, те шест дивизија у резерви. Војска Републике Српске има једну механизовану бригаду и двије дивизије у резерви. Војска Федерације Босне и Херцеговине има једну механизовану бригаду, једну оклопну бригаду и четири дивизије у резерви.

Обука и школовање

Квалитет професионалних војних снага огледа се у достигнутом нивоу обуке. Народи и грађани Босне и Херцеговине очекују да су официри, подофицири и војници Оружаних снага Босне и Херцеговине обучени за све задатке неопходне за извршење мисије Оружаних снага Босне и Херцеговине. Према Закону о одбрани Босне и Херцеговине из 2003. године, министарства одбране ентитета, Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, су одговорна са обуку и школовање припадника Оружаних снага Босне и Херцеговине. Међутим, обука се организује и проводи у складу са јединственом Доктрином обуке, а према задацима и стандардима утврђеним од стране министра одбране Босне и Херцеговине.

Индивидуална обука

Сви војници на служењу војног рока, који траје четири мјесеца, пролазе кроз општу, индивидуалну и специјализовану обуку. У Републици Српској, ова обука се изводи у два наставна центра, Бања Лука (Мањача) и Билећа. У Федерацији БиХ обука војника на служењу војног рока изводи се у шест центара: Чапљина, Бугојно, Бихаћ, Зеница, Горажде и Тузла.

Колективна обука

Кроз процес индивидуалне обуке, припадници оружаних снага стичу основна војничка знања и вјештине, које су услов за колективну обуку. Међутим, без обзира на то колико војници могу да буду појединачно обучени и вјешти, суштина ефикасне војне јединице мјери се способношћу да функционише као тим за вријеме извршавања мисије од стране јединице.

У Оружаним снагама Босне и Херцеговине највећи дио колективне обуке проводи се на оспособљавању основних борбених састава и тактичких јединица ранга чете- батерије.

Посебан вид колективне обуке је тренаж команди и штабова јединица за извођење здружених дејстава, који се изводи у центрима за обуку или на терену у природним условима.

У Републици Српској, колективна обука јединица изводи се у наведеним центрима за обуку и у Центру за усавршавање старјешина у Бањој Луци (Залужани). У плану је да се овај центар опреми средствима за симулације борбених дејстава, ранга батаљон-бригада, или за симулације дејстава оружаних снага у природним и техничким катастрофама и несрећама.

У Федерацији Босне и Херцеговине таква обука се, такође, изводи у центрима за обуку и у Центру за борбене симулације у Пазарићу код Сарајева, који је тренутно једини опремљени центар за борбене симулације у Босни и Херцеговини.

Заједничка колективна обука, која укључује војне јединице и из Војске Републике Српске и из Војске Федерације Босне и Херцеговине, први пут је изведена у прољеће 2004. године, када су инжињеријски елементи из обје војске успјешно сарађивали у изградњи моста, као дијела шире вјежбе са сценаријем ванредне ситуације, настале услед елементарне непогоде. Када Босна и Херцеговина постане члан НАТО-овог програма Партнерство за мир, за очекивати је да се значајно повећају могућности за заједничку колективну обуку између елемената Оружаних снага Босне и Херцеговине и снага НАТО-а, као и снага држава партнера.

Професионални развој

Професионализација официрског и подофицирског кора је примарни циљ Оружаних снага Босне и Херцеговине. Величина Оружаних снага и ограничени ресурси Босне и Херцеговине захтијевају да се у школовању и усавршавању подофицирских и официрских кадрова поступа на најрационалнији начин. У том смислу развијају се само ограничени капацитети за обуку и усавршавање, а основно војно школовање и специјализована усавршавања професионалних официрских и подофицирских кадрова, различитих профила, врши се на војним школама и другим установама у иностранству.

Центри за обуку и усавршавање старјешина, који су изграђени у ентитетским војскама, конципирани су на принципу потреба за перманентним војним оспособљавањем и тренажом. У овим центрима оспособљавају се и официри за резервни састав Оружаних снага Босне и Херцеговине.

Напредна обука и специјализовано оспособљавање за официре и подофицире родова и служби у Републици Српској и у Федерацији Босне и Херцеговине изводи се по правилу у иностранству.

Оспособљавање официра за највише командне официрске дужности проводи се у одговарајућим установа Оружаних снага у више страних земаља, у складу са билатералним уговорима о сарадњи.

Учење енглеског језика

Службени језик у војном сједишту НАТО-а је енглески. Да бисмо били у могућности да радимо у сарадњи са НАТО-ом, или као интегрални дио војних снага НАТО-а, морамо да будемо у стању да разговарамо на енглеском језику. У складу с тим, Оружане снаге Босне и Херцеговине имају напредни програм за учење енглеског језика, како у официрском, тако и у подофицирском корпусу. Уједињено Краљевство је посебно било од користи у подржавању ових напора преко Британског савјета, као и Војног језичког института из САД-а.

Кроз разне облике учења енглеског језика до сада је прошло око 1.150 припадника оружаних снага Босне и Херцеговине, од чега око 400 у Војсци РС, а око 750 у Војсци Федерације БиХ.

Ангажовање оружаних снага Босне и Херцеговине

Операције подршке миру

Босна и Херцеговина је одлучна настојању да из позиције корисника међународних мировних напора преузме улогу активног учесника у међународним операцијама подршке миру, за шта је спремна дати на располагање своје знање, искуство и одређене ресурсе. Сходно таквим одређењенима, официри из Босне и Херцеговине су с успјехом службовали као посматрачи УН-а у Конгу, Еритреји и Етиопији.

Операције деминирања и уклањања неексплодираних убојитих средстава

У Босни и Херцеговини има неколико стотина хиљада нагазних мина и велика количина неексплодираних убојитих средстава, који представљају реалну опасност за све грађане, али и препреку економском развоју Босне и Херцеговине. Из тог разлога значајни војни капацитети ангажовани су на деминирању и уништавању неексплодираних минскоексплозивних средстава. Ове задатке извршавају специјализовани деминерски тимови из састава Оружаних снага Босне и Херцеговине. Тренутно је обучено и ангажовано на пословима деминирања у Босни и Херцеговини укупно 36 деминерских тимова из састава оружаних снага Босне и Херцеговине, од чега из састава Војске Федерације БиХ 20 тимова, а из Војске РС 16 тимова.

Због великог искуства стеченог у овој области Босна и Херцеговина је способна да, као свој допринос операцијима подршке миру, понуди деминерске јединице и јединице за уништавање минскоексплозивних средстава.

Операције помоћи и подршке цивилним властима

Оружане снаге Босне и Херцеговине могу се ангажовати на пружању помоћи цивилним органима власти у природним и техничким катастрофама и несрећама. Због значаја таквог ангажовања Оружане снаге Босне и Херцеговине планирају, организују и

извршавају обуку команди, јединица и припадника у циљу оспособљавања за такве задатке. Обука се реализује у складу са техничким потенцијалима и стручним специјалностима са којима располажу оружане снаге Босне и Херцеговине за пружање помоћи цивилним органима власти.

Војни персонал

Када приступе Оружаним снагама Босне и Херцеговине по први пут, сви припадници полажу следећу заклетву: “Свечано се заклињем да ћу бранити суверенитет, територијални интегритет, уставне одредбе и политичку независност Босне и Херцеговине и да ћу извршавати, одговорно и савјесно, све дужности неопходне за њену одбрану.”

Закон о одбрани Босне и Херцеговине одређује да су Оружане снаге БиХ аполитичне и да се “не могу користити у политичке сврхе у активностима странке”. “Припадници Оружаних снага Босне и Херцеговине, укључујући и генерале, неутрални су у политичким питањима и неће се ангажовати у било којој врсти активности политичких странака, нити бити изабрани или именовани на јавну функцију.”

Осим тога, официри не могу “да имају финансијски интерес који се сукобљава са савјесним обављањем дужности или ангажовањем изван тренутних дужности, или било којој другој активности која се сукобљава са званичним дужностима и одговорностима.” Они су, такође, обавезни да штите и чувају владину имовину, да употребе владину имовину само у одобрене сврхе и да кроз ланце командовања извјештавају о евентуалним

уоченим незаконитостима и корупцији. Ове и друге одредбе Закона омогућавају да народи и грађани Босне и Херцеговине могу да имају највећи степен повјерења у официре, подофицире и војнике својих оружаних снага.

Официрски кор

Официрски кор Оружаних снага Босне и Херцеговине обучен је и искусан, са стручног, тактичког и техничког аспекта, те оспособљен за обављање дужности из области своје војне специјализације. Знатан број официра похађа обуку по програмима и стандардима НАТО-а, која се протеже од израде докумената војне стратегије, до планирања и провођења начина рада и процедура за постизање интероперабилности са снагама НАТО-а. Официрски кор представља командну структуру оружаных снага Босне и Херцеговине и веома је битан за успјешно провођење мисија оружаних снага.

Подофицирски кор (НЦО)

Обучени и професионални подофицирски кор је кичма већине модерних војски, укључујући оружане снаге држава НАТО-а. У Оружаним снагама Босне и Херцеговине посвећује се велика пажња процесу развијања подофицирског кора.

Војници

Војнички састав оружаних снага Босне и Херцеговине у миру чине добровољци – професионални војници, регрути на служењу војног рока, који служе у војскама ентитета и припадници резервног састава који су мобилисани у војну службу.

Највећи дио људског потенцијала у оружаним снагама Босне и Херцеговине, у миру и у рату, чине војни обвезници, који су мобилисани у Оружане снаге или служе војни рок по основу опште војне обавезе. Министар одбране Босне и Херцеговине је по закону надлежан да уређује заједничку политику за служење војног рока, а дужина служења обавезног војног рока регулисана је ентитетским законима и износи четири мјесеца.

Резервни састав

Резервни састав ОС БиХ чине војници, подофицири и официри који су одслужили војни рок и позивају се по основу војне обавезе, односно мобилишу у Оружане снаге ради обуке, зависно од потреба и програма обуке. Програме опремања и обуке резервног састава у складу са јединственим стандардима на нивоу Босне и Херцеговине, организују и проводе ентитетски органи власти.

Заједнички систем руковођења персоналом

Оружане снаге Босне и Херцеговине сада раде на изради и провођењу Заједничког система управљања персоналом, како је и прописано Законом о одбрани Босне и Херцеговине из 2003. године. Поред тога, различита административна правила и програми подржаће ове системе. Правило за ношење униформи, чинове и обиљежја обезбиједиће професионалан, једнообразан изглед у свим дијеловима Оружаних снага Босне и

Херцеговине. И, што је још значајније, нови правилник о платама и накнадама ускладиће статусна питања свих припадника Оружаних снага Босне и Херцеговине.

Адекватна замјена горенаведених правила и процедура за цивилно особље у сектору одбране биће систем руковођења цивилним персоналом, израђен у сарадњи с Агенцијом за државну службу Босне и Херцеговине. Систем руковођења цивилним персоналом, у систему одбране неопходан је како би се професионални развој државних службеника планирао и водио у складу са потребама система одбране Босне и Херцеговине.

Примјена ових система, гарантоваће професионални развој кадрова у сектору одбране и ефикасно руковођење људским потенцијалима, у циљу обезбјеђења највећег степена безбједности за народе и уопште грађане Босне и Херцеговине.

V

ПЕРСПЕКТИВЕ

Оружане снаге Босне и Херцеговине постоје како би створиле услове за безбједност Босне и Херцеговине, благостање народа и грађана и извршавање наших међународних обавеза. На том путу, Босна и Херцеговина је определијелена за принципе демократске, цивилне контроле над војском и транспарентности у свим аспектима одбране. Босна и Херцеговина је определијелена за наставак реформи у области одбране, које су БиХ довеле до прага НАТО програма Партнерство за мир (ПфП). Босна и Херцеговина је, такође, определијелена да организује, попуни, опреми, обучи и одржи своје снаге, како би створила услове за највиши степен безбједности, уз најмање трошкове, за своје грађане, те обезбиједила мир и просперитет за све.

Замисао будућности Оружаних снага Босне и Херцеговине, према ријечима министра одбране Босне и Херцеговине, сажета је у сљедећим реченицама:

“Оружане снаге Босне и Херцеговине ће бити мале, добро опремљене, мобилне снаге добро обучених и мотивисаних војника, под вођством висококвалификованих официра и подофицира, подржаних стручним и професионалним цивилним кадром. Те снаге, укључујући и резервне снаге, ће интерно бити компатибилне и биће интероперабилне са снагама НАТО-а. Потпуно транспарентан и уравнотежен процес планирања, програмирања, израде и расподјеле средстава из буџета за одбрану и извршења одбране обезбиједиће да су снаге организоване, попуњене, опремљене, обучене и одржаване у циљу извршења мисија на које их цивилно вођство Босне и Херцеговине распореди.”

Уз сталну подршку народа и грађана Босне и Херцеговине, гледамо у будућност са вјером у успјех.

VI

БИБЛИОГРАФИЈА

Одбрамбена политика Босне и Херцеговине,

Безбједносна политика Босне и Херцеговине,

Закон о одбрани Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ“, Број 43, 29. децембар 2003. године),

Одлука о величини и структури Оружаних снага Босне и Херцеговине (Предсједништво Босне и Херцеговине, 41. сједница одржана 24. марта 2004. године),

Одлука Предсједништва БиХ о организацији и раду институција одбране Босне и Херцеговине, објављена у „Службеном гласнику БиХ“ број 4/04, 3. марта 2004. године,

Извјештај Комисије за реформу одбране – Пут у Партнерство за мир (септембар 2004. године).